

Stockholms
stad

**Trygghet och
studiero i
Stockholms stads
kommunala skolor
2024**

stockholm.se

Innehåll

Uppdraget	4
Sammanfattning av resultaten	4
Utbildningsförvaltningens arbete	5
Trygghet i Stockholms stads skolor	6
Åtta av tio elever i grundskolan är trygga	6
Liten ökning över tid i elevernas upplevda trygghet	7
Elever i anpassad grundskola upplever samma nivå av trygghet som elever i grundskola	7
Det finns stora skillnader i trygghet mellan skolor, men enskilda skolors resultat varierar mycket mellan åren	8
Pojkar är ofta tryggare än flickor.....	10
Den upplevda tryggheten är störst på skolorna med de lägsta, och de allra högsta, socioekonomiska indexen	12
Nio av tio elever i gymnasieskolan är trygga – positiv utveckling över tid	13
Åtta av tio elever i den anpassade gymnasieskolan är trygga	13
Flickor på yrkes- och introduktionsprogram är de som oftast upplever otrygghet i skolan	14
Att våga fråga på lektionerna är också en aspekt av trygghet.....	16
Stor variation i trygghet mellan olika klasser inom samma skola och årskurs.....	17
Studiero i Stockholms stads grundskolor	20
Studiero i grundskolan varierar med ålder.....	20
Ökad upplevelse av studiero i grundskolan de senaste åren	20
Stor spridning i upplevd studiero mellan skolor	21
Orsakerna till bristande studiero förblir desamma	22
Slutsatser	24
Förslag till framtida rapportering	24

Uppdraget

Utbildningsnämnden har gett utbildningsförvaltningen ett uppdrag att varje år ta fram en rapport om trygghet och studiero i stadens skolor. Årets rapport utgörs av en fördjupad analys av resultaten från stadens elevenkäter, där elevernas upplevelse av trygghet och studiero i grundskolan och trygghet i gymnasieskolan kan följas över tid och jämföras mellan olika elevgrupper.

Sammanfattning av resultaten

Elevernas upplevelse av trygghet i Stockholm stads kommunala skolor har ökat under de senaste åren. Särskilt för gymnasieskolan ses en positiv trend sedan 2018, men även i grundskolan ses en liten uppgång. Spridningen i upplevd trygghet mellan skolor är dock oförändrad eller något ökande över perioden.

Högst upplevd trygghet i genomsnitt har eleverna på de skolor i staden som har de socioekonomiskt starkaste elevgrupperna, men även eleverna på de skolor som har de socioekonomiskt svagaste elevgrupperna upplever en hög grad av trygghet. I mittskiktet däremellan är den genomsnittliga upplevda tryggheten lägre.

På mellan- och högstadiet upplever flickor oftare otrygghet än pojkar. Störst skillnad mellan könen ses i högstadiet (åk 8), men skillnaderna har minskat de senaste fyra åren som en följd av ökad upplevd trygghet bland flickor.

Även på gymnasieskolans yrkesprogram upplever flickor oftare otrygghet än pojkar, medan ingen sådan skillnad ses på de högskoleförberedande programmen. Flickor på högskoleförberedande program är dock den grupp som oftast uppger att de inte vågar fråga om det är något de inte förstår på lektionen.

Andelen trygga elever i de anpassade skolformerna är ungefär lika hög som i grund- och gymnasieskolan i stort. Svarsfrekvensen är dock lägre i denna grupp.

Även studieron, mätt som andelen elever i grundskolan som instämmer i att de kan arbeta i lugn och ro på lektionerna, har ökat under de senaste åren i alla de årskurser som besvarar enkäten (åk 2, 5 och 8). Spridningen mellan olika skolor är dock mer eller mindre oförändrad under de senaste åren, och fortsatt stor.

Mönstret att elevernas upplevda studiero är som högst på lågstadiet och som lägst på högstadiet kvarstår. Dock är ökningen i upplevd

studiero som ses under de senaste åren tydligast på högstadiet (åk 8).

Resultaten för enskilda skolor varierar mycket över tid, både vad gäller trygghet och studiero. Olika elevkullar på samma skola kan skilja sig mycket åt, och specifika händelser kan ha stor påverkan på resultaten. För att skilja tillfälliga variationer från mera långsiktiga problem på skolnivå är det därför nödvändigt att studera resultaten över flera år.

Utbildningsförvaltningens arbete

Årets sammanställning av resultat från elevenkäterna visar på en positiv utveckling över tid avseende såväl trygghet som studiero i stadens skolor. Samtidigt finns utmaningar på enskilda skolor och i enskilda klasser. Därför arbetar förvaltningen systematiskt och löpande med att följa upp skolornas arbete, identifiera skolor i behov av stöd, och vid behov sätta in lämpliga insatser. Bland annat genomförs trygghetsdialoger med varje grundskola vartannat år, ett nytt arbetssätt där förvaltningen i dialog regelbundet följer upp varje skolas systematiska elevhälsoarbete. Området är också alltid en del av de årliga resultat- och kvalitetsdialoger som förvaltningen har med varje skolas ledning.

Utgångspunkten för utbildningsförvaltningens arbete med trygghet och studiero är ett brett perspektiv, där frågan om studiero ses som tätt integrerad med frågor om undervisningens kvalitet och struktur, och där trygghet kopplas till det bredare elevhälsoarbetet som inkluderar aspekter såsom psykisk hälsa, frånvaroproblematik, och möjligheter till en meningsfull fritid.

Inom alla dessa områden bedrivs ett löpande arbete, där exempelvis de omfattande kompetenshöjande insatser som genomförts för att bättre möta elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning kan lyftas fram. Organiserad rastverksamhet är ett annat viktigt område där betydande utveckling har skett de senaste åren. För kommande år är ett fokusområde inom gymnasieskolan elevfrånvaro och dess samband med undervisningskvalitet.

Slutsatserna från denna rapport är ett stöd för utbildningsförvaltningens prioriteringar framåt i det arbete som ständigt bedrivs för att säkerställa trygghet och studiero för alla elever i staden.

Trygghet i Stockholms stads skolor

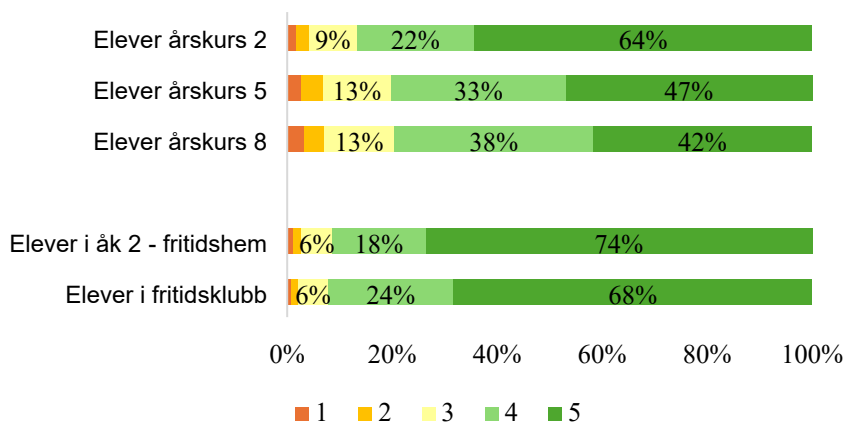
Åtta av tio elever i grundskolan är trygga

En stor majoritet av eleverna i grundskolan instämmer i att de är trygga i skolan, definierat som att de svarar 4 eller 5 på en 5-gradig skala på påståendet ”Jag känner mig trygg i skolan”. De yngre eleverna (årskurs 2) instämmer i högre utsträckning än de äldre (årskurs 5 och 8). Cirka en av fem elever svarar att de *inte* är helt trygga i skolan, definierat som att de svarat 1 till 3 på den 5-gradiga skalan. Av dessa är det mellan 4 och 7 procent beroende på årskurs som svarar 1 eller 2, det vill säga upplever en betydande grad av otrygghet.

92 procent av årskurs 2-eleverna uppger att de är trygga i fritidshemmet. Den upplevda tryggheten är alltså något högre i fritidshemmet än i skolan i stort.¹

Elever i årskurs 4–6 har möjlighet att gå i fritidsklubb efter skoldagen slut. De som deltar får uppge hur man upplever tryggheten i fritidsklubben. Liksom vad gäller fritidshemmet uppger 92 % av eleverna att de känner sig trygga på fritidsklubben. Se diagram 1 nedan.

Diagram 1. I vilken utsträckning eleverna i grundskolan instämmer i att de känner sig trygga i skolan/i fritidsverksamheten. Andel elever. År 2024.

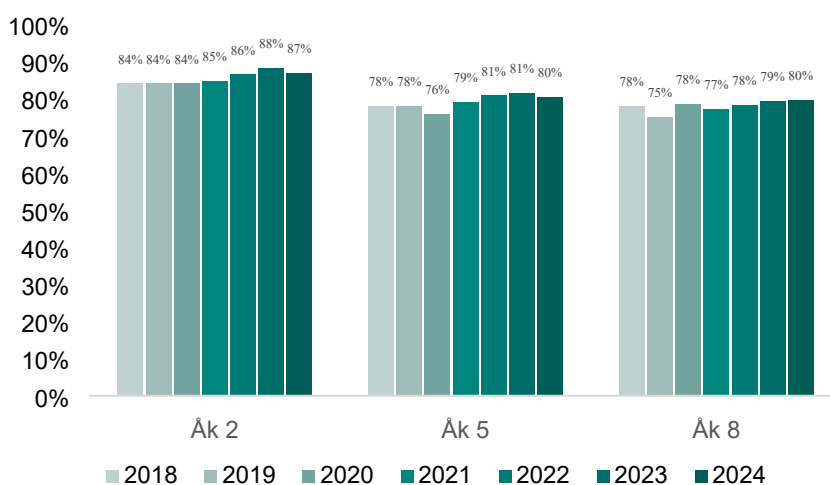

¹ Av de elever i årskurs 2 som svarat på elevenkäten har 93 % även svarat på frågor om fritidshemmet. Det är alltså inte exakt samma grupp som svarat på de två frågorna om trygghet i skolan respektive trygghet i fritidshemmet, vilket man får ha i åtanke när siffrorna jämförs.

Liten ökning över tid i elevernas upplevda trygghet

Det finns inga stora skillnader de senaste åren avseende hur elever svarar om sin trygghet i grundskolan. Resultaten ligger stabilt på knappt 9 av 10 bland de yngre eleverna och runt 8 av 10 bland de äldre. Jämfört med några år tillbaka kan dock en viss ökning ses, på några enstaka procentenheter. Se diagram 2 nedan.

Diagram 2. Andel elever i grundskolan som instämmer i påståendet om trygghet. År 2018 - 2024.

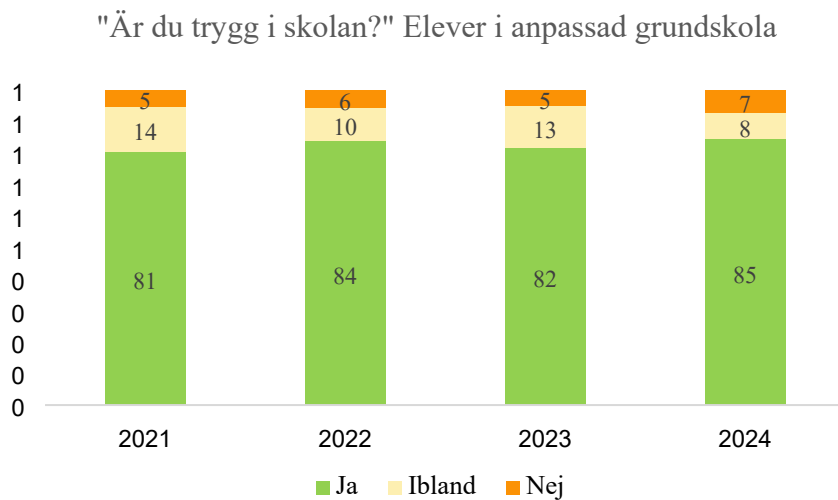

Elever i anpassad grundskola upplever samma nivå av trygghet som elever i grundskola

Även de allra flesta av eleverna i anpassad grundskola svarar att de är trygga i skolan, strax över 8 av 10 elever. Ungefär 1 av 10 svarar att de är trygga ibland och ungefär fem procent svarar att de inte är trygga. Svaren från elever i anpassad grundskola liknar med andra ord i hög grad svaren från elever i grundskolan. Svarsfrekvensen ibland elever i anpassad grundskola är dock bara strax under 50 %.

Liksom för grundskolan är andelen trygga elever i den anpassade grundskolan (bland de som besvarat enkäten) relativt konstant sett till de senaste åren. Se diagram 3 nedan.

Diagram 3. Hur elever i anpassad grundskola svarar att de är trygga i skolan.
Andel elever, år 2021 – 2024.

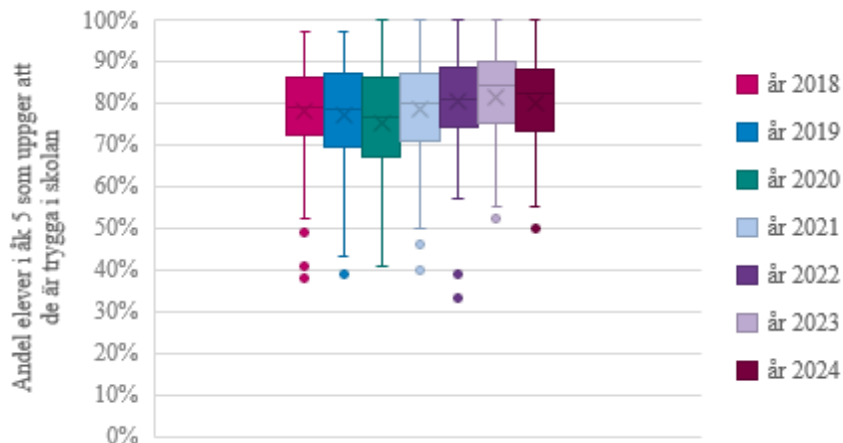

Det finns stora skillnader i trygghet mellan skolor, men enskilda skolors resultat varierar mycket mellan åren

Det finns betydande skillnader mellan hur elever på olika skolor svarar om trygghet. På de flesta skolor svarar mellan 70 och 90 procent av eleverna att de är trygga, men det finns skolor där alla elever i årskurs 5 svarar att de är trygga, liksom skolor där den andelen bara är hälften av eleverna.

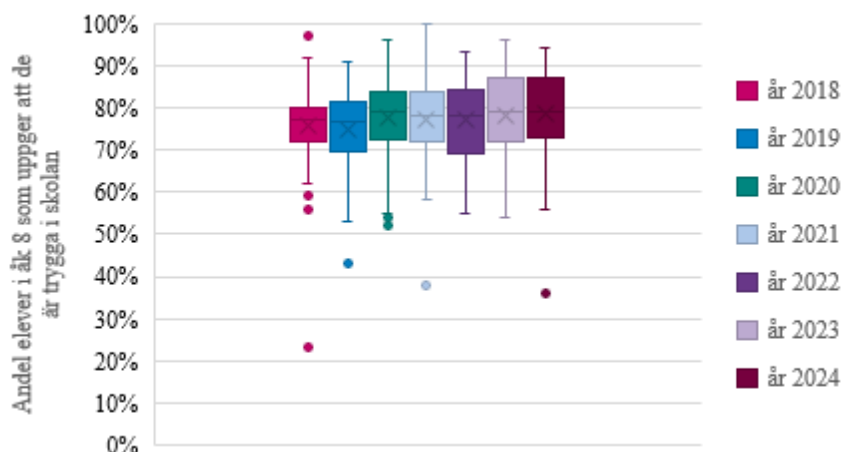
För årskurs 5 har spridningen i elevernas upplevda trygghet mellan olika skolor varit mer eller mindre oförändrad under de senaste åren. De senaste två åren ses dock färre riktigt låga resultat än vad som var fallet åren innan dess. Se diagram 4.

Diagram 4. Spridning mellan skolor över tid avseende andelen elever som instämmer i att det är trygga i skolan. Elever i åk 5. År 2018 – 2024. Bilden visar ett så kallat lådagram (boxplot). 50% av skolorna har värden som faller inom den fyllda "lådan". De tunna linjerna som löper ut från lådan markerar högsta och lägsta värde, bortsett från så kallade "outliers". Outliers är värden som avviker kraftigt från medelvärdet, och de markeras med punkter utanför de tunna linjerna.

Även bland elever i årskurs 8 finns en stor spridning mellan skolor avseende elevernas trygghet. Det finns några skolor som har mycket låga resultat och andra som har omkring 90 procent trygga elever. Över tid ses en viss ökad spridning mellan skolor vad gäller upplevd trygghet i årskurs 8, vilket illustreras av successivt mer utdragna boxar i diagram 5 nedan. Det är dock inte de låga värdena (boxens nederkant) som sjunkit, utan de höga värdena som ökat (boxens överkant).

Diagram 5. Spridning mellan skolor över tid avseende andelen elever som instämmer i att det är trygga i skolan. Elever i åk 8. År 2018 – 2024.

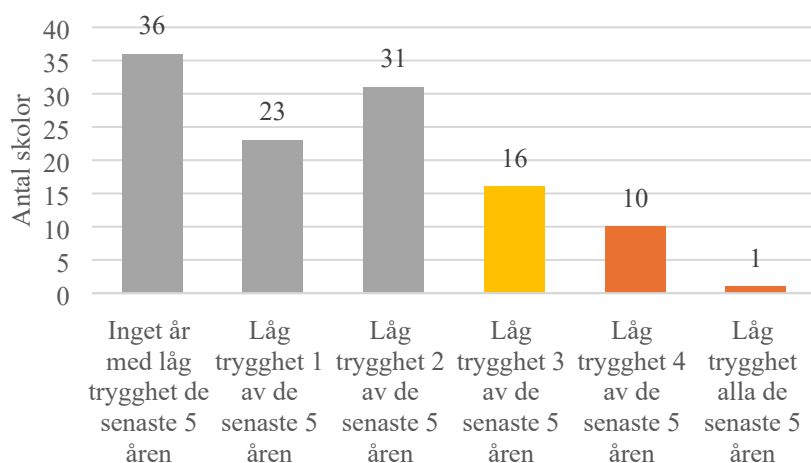
När det gäller spridningen mellan skolor avseende elevernas upplevda trygghet är det viktigt att notera att det inte är samma skolor som har de lägsta resultaten varje år, och inte heller samma skolor som alltid kommer i topp. Det beror på att enskilda skolors resultat varierar mycket mellan åren, så att en skola som ett visst år

har ett betydligt lägre trygghetsresultat än genomsnittet inte sällan kan ha ett högre värde än snittet året därpå, och omvänt. Olika elevkullar på samma skola kan skilja sig mycket åt, och specifika händelser kan ha stor påverkan på resultaten. För att skilja tillfälligt variationer från mera långsiktiga problem är det därför nödvändigt att studera resultaten över flera år.

För årskurs 5 ser man då att en (1) skola hade en tydligt högre andel otrygga elever än genomsnittet för staden under alla de senaste fem åren, och tio skolor hade en tydligt högre andel otrygga elever än genomsnittet under fyra av de fem senaste åren. Omvänt hade 36 skolor, en knapp tredjedel, inte under något av de senaste fem åren ett trygghetsresultat för årskurs 5 som var tydligt lägre än snittet för staden.

För bästa effektivitet och bästa resursutnyttjande är det viktigt identifiera och rikta särskilda insatser mot skolor som uppvisar problem över tid, snarare än att fokusera enbart på det senaste årets resultat.

Diagram 6. Fördelning av skolor utifrån hur många av de senaste fem åren som tryggheten i åk 5 var lägre än genomsnittet för staden. Låg trygghet definieras som att andelen trygga elever var minst fem procentenheter lägre än genomsnittet för staden.

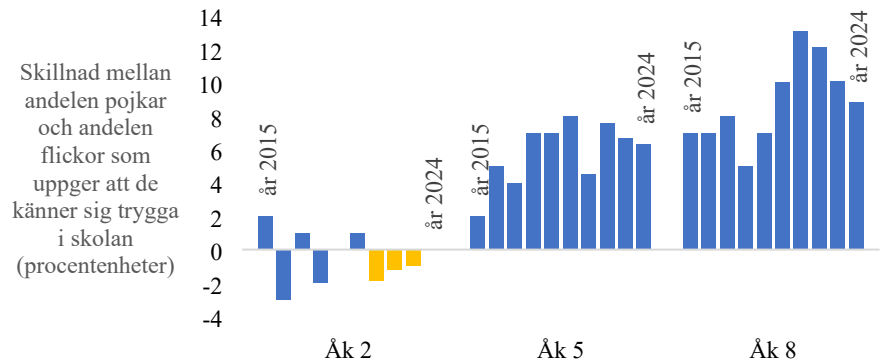
Pojkar är ofta tryggare än flickor

Det finns skillnader i vilken utsträckning som pojkar och flickor instämmer i att de är trygga i skolan. Bland elever i årskurs 2 är skillnaden liten och motsvarar som mest två till tre procentenheter. Vissa år svarar flickorna i högre utsträckning än pojkarna att de är trygga, vilket visas av de gula staplarna i diagrammet nedan.

Skillnaden i trygghet mellan pojkar och flickor ökar med elevernas ålder och är som störst på högstadiet. Bland i elever i årskurs 5 och

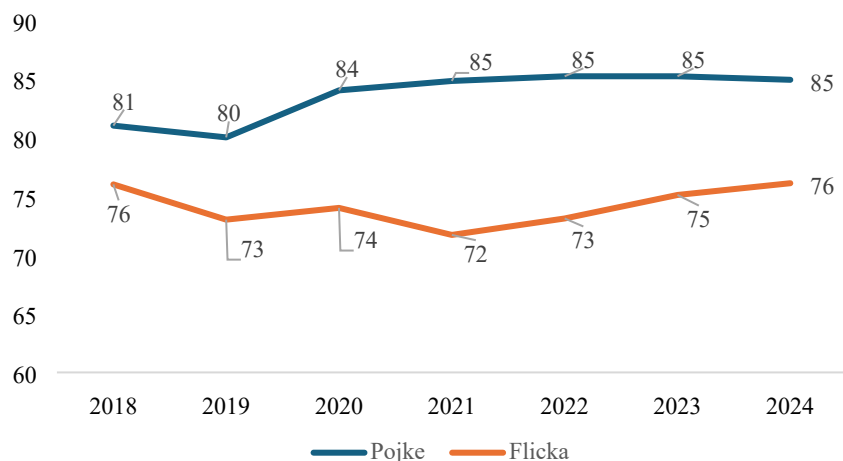
8 svarar pojkarna som grupp i högre utsträckning än flickorna att de är trygga varje år under den studerade tidsperioden, som börjar 2015. De senaste tre åren har skillnaden dock minskat något, framför allt i årskurs 8. Se de blå staplarna i diagrammet nedan.

Diagram 7. Skillnad mellan hur pojkar och flickor instämmer i att de känner sig trygga i skolan. Blå stapel = högre andel instämmande bland pojkar. Gul stapel = högre andel instämmande bland flickor. År 2015 – 2024.

Hur skillnaderna mellan pojkars och flickors trygghet i årskurs 8 förändrats över åren visas av diagram 7 nedan. År 2018 var skillnaden fem procent och ökade sedan till att vara som mest 13 procent år 2021. Därefter har skillnaden minskat som en följd av att flickornas trygghet ökar. År 2024 är skillnaden 9 procent.

Diagram 8. Andel pojkar respektive flickor som instämmer i att de känner sig trygga i skolan i årskurs 8. År 2018 – 2024.

Till skillnad från grundskolan syns i anpassad grundskola inga större skillnader mellan hur flickor och pojkar svarar på frågan om trygghet. Vissa år är det en något större andel flickor som svarar att de är trygga, och andra år är det en något större andel pojkar.

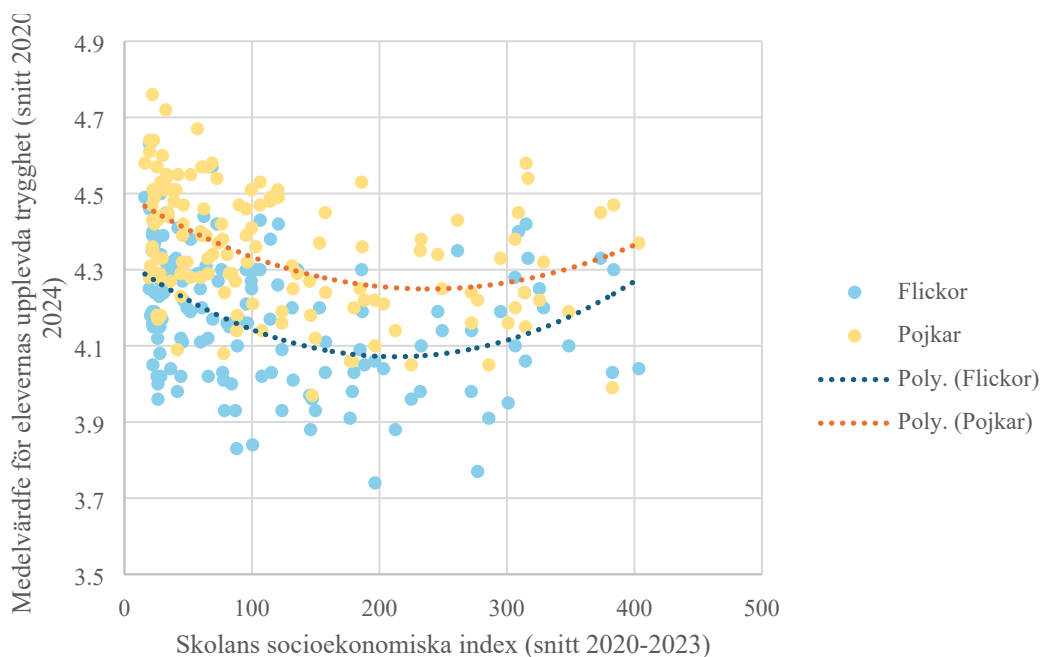
Den upplevda tryggheten är störst på skolorna med de lägsta, och de allra högsta, socioekonomiska indexen

Det finns ett mönster i hur elever svarar på frågor om trygghet och hur skolans socioekonomiska index ser ut. På skolor som har ett lågt socioekonomiskt index, det vill säga en socioekonomiskt sett starkare elevgrupp, är det vanligt att eleverna instämmer i att de är trygga. På skolor med högre socioekonomiskt index tenderar eleverna att i lägre utsträckning instämna i att de är trygga. Men på skolor som har de allra högsta indexen ökar andelen elever som svarar att de är trygga igen. Det förhållandet illustreras av linjerna i diagrammet nedan.

Som beskrivits ovan finns det även skillnader mellan hur pojkar och flickor svarar om trygghet. Varje gul prick i diagrammet nedan motsvarar hur pojkarna på en skola svarar och varje blå prick av hur flickorna svarar. Som diagrammet visar så svarar flickor som grupp lägre än pojkar oavsett socioekonomiskt index.

Utifrån diagrammet nedan kan vi också se att även bland skolor med liknande socioekonomiska index finns det stora skillnader avseende hur eleverna svarar om trygghet.

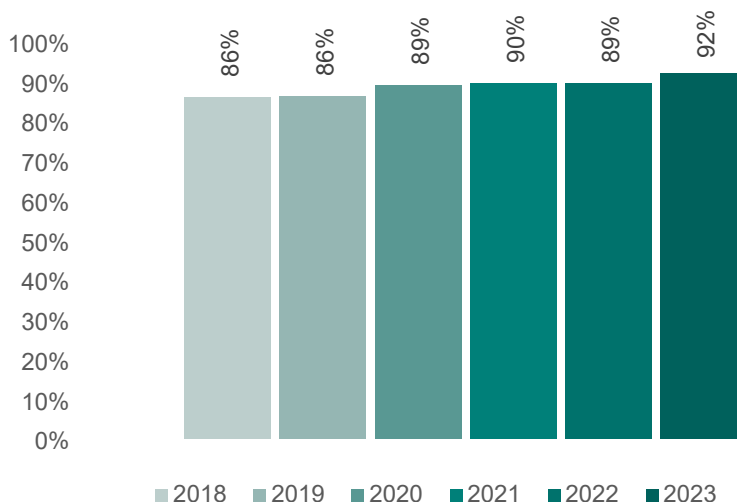
Diagram 9. Jämförelse mellan socioekonomiskt index och andel elever som instämmer i att de är trygga på skolan. År 2020 – 2024.

Nio av tio elever i gymnasieskolan är trygga – positiv utveckling över tid

Bland elever i gymnasieskolan instämmer drygt 9 av 10 att de är trygga i skolan. Andelen elever som uppger att de känner sig trygga i skolan har trendmässigt ökat under de senaste åren, från 86 % år 2018 till 92 % år 2023.²

Diagram 10. I vilken utsträckning eleverna i gymnasieskolan instämmer i att de är trygga. Andel elever. År 2018 - 2023.

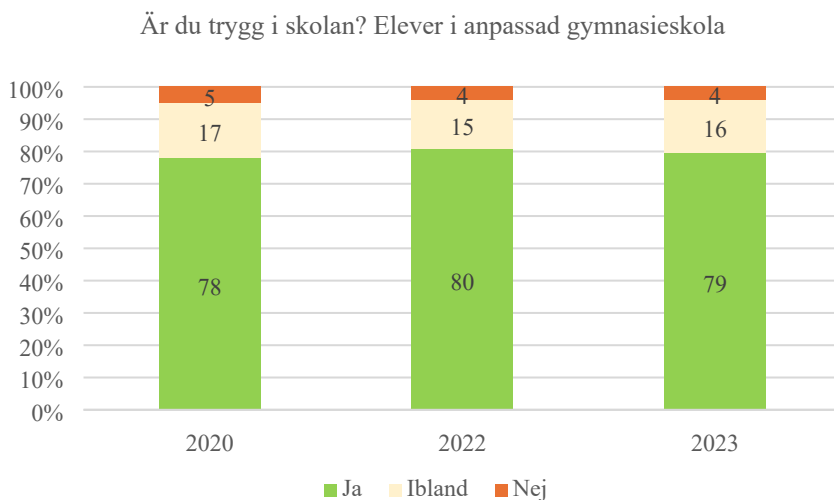

Åtta av tio elever i den anpassade gymnasieskolan är trygga

Som bilden nedan visar svarar 8 av 10 elever i den anpassade gymnasieskolan ja på frågan om de är trygga i skolan. Det är ett lägre värde än för gymnasieskolan i stort, men ungefär i linje med svaren från elever i anpassad grundskola (se bild 2 ovan). Svarsfrekvensen var 2023 71 %.

² Då gymnasieskolans elevenkät numera genomförs på hösten är 2023 års resultat de senast tillgängliga

Diagram 11. Hur elever i anpassad gymnasieskola svarar att de är trygga i skolan

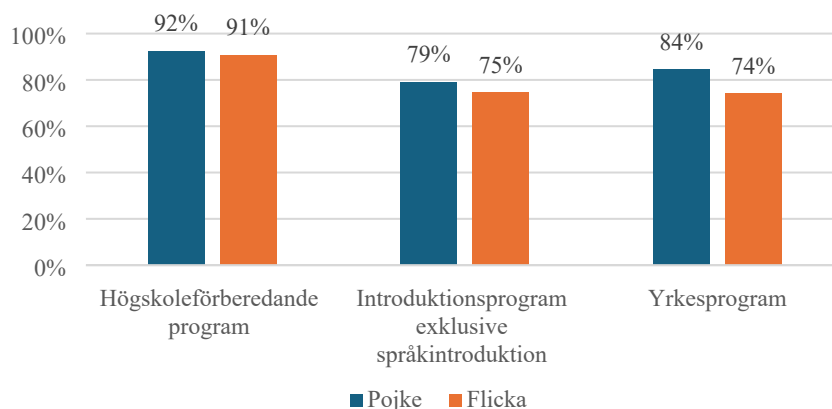

Flickor på yrkes- och introduktionsprogram är de som oftast upplever otrygghet i skolan

Till skillnad från i grundskolans högre årskurser finns i gymnasieskolan totalt sett ingen större skillnad i upplevd trygghet mellan pojkar och flickor. Om man adderar typen av program till analysen framträder dock en delvis annan bild: flickor på yrkesprogram är den grupp som i lägst grad känner sig trygga i skolan. Sammantaget för åren 2020 till 2023 så känner sig 74 % i denna grupp trygga, att jämföra med strax över 90 % bland både pojkar och flickor på högskoleförberedande program, och 84 % bland pojkar på yrkesprogram. Mer än var fjärde flicka på gymnasieskolans yrkesprogram känner sig alltså inte trygg i skolan. Även på introduktionsprogrammen är den upplevda tryggheten lägre än på de högskoleförberedande programmen, för såväl pojkar som flickor. Se bild nedan.

Diagram 12.

"Jag känner mig trygg i skolan". Gymnasieelever, genomsnittligt värde för åren 2020-2023

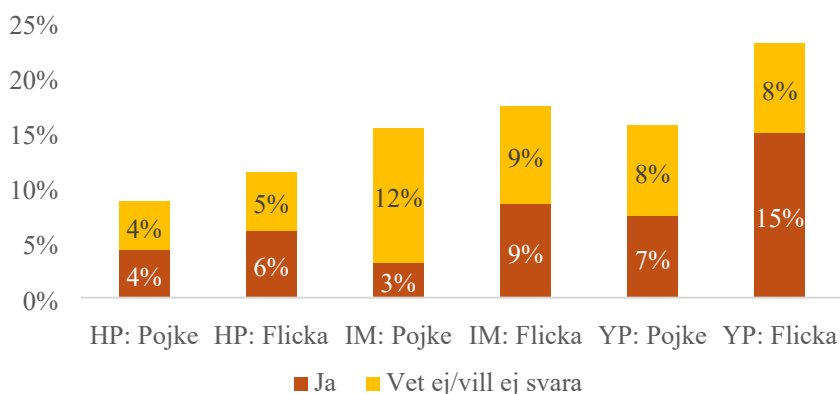
Det finns även en fråga i enkäten om eleven upplever att hon eller han har blivit ”illa behandlad (kränkt/trakasserad)” i skolan. Bland samtliga elever på nationella program är det sex procent av eleverna som svarar att de har blivit illa behandlade, men även här ses tydliga skillnader mellan elever på olika program och med olika kön.

De elever som går ett högskoleförberedande program svarar i lägst utsträckning att de har blivit illa behandlade och de som går yrkesprogram svarar det i högst utsträckning. Elever som går introduktionsprogram hamnar däremellan.

När vi dessutom lägger till elevernas kön framträder ett liknande mönster som vad gäller den övergripande känslan av trygghet: på högskoleförberedande program är skillnaden relativt liten mellan pojkars och flickors svar, men på yrkesprogrammen är skillnaden större. Den kategori av elever som i allra högst utsträckning svarar att de har blivit illa behandlade är flickor som går yrkesprogram (15 %). Även på introduktionsprogrammen finns en stor grupp flickor som upplever att de blivit illa behandlade i skolan (9 %).

Diagram 13. Andel elever som svarar att de blivit illa behandlad fördelat på typ av gymnasieprogram och kön. År 2020 – 2023.
HP=Högskoleförberedande program, IM=Introduktionsprogram, YP=Yrkesprogram

Upplever du att du under detta läsår har blivit illa behandlad (kränkt/trakasserad) på din skola? Gymnasieelever, genomsnitt för åren 2020-2023

Att våga fråga på lektionerna är också en aspekt av trygghet

Utöver frågorna om trygghet och illabehandling innehåller gymnasieskolans enkät från och med 2023 även frågan om man vågar fråga om det är något man inte förstår på lektionerna. Denna fråga fångar en kompletterande aspekt av trygghet med fokus på undervisningsmiljön.

Svaren på denna fråga följer ett delvis annat mönster än den allmänna frågan om man känner sig trygg i skolan. Över 90 procent av flickor på högskoleförberedande program uppger att de känner sig trygga i skolan, men bara 61 % i samma grupp uppger att de vågar fråga om det är något de inte förstår på lektionerna. Minst rädda för att fråga om de inte förstår är pojkar på yrkesprogram, där 83 % säger att de vågar fråga.

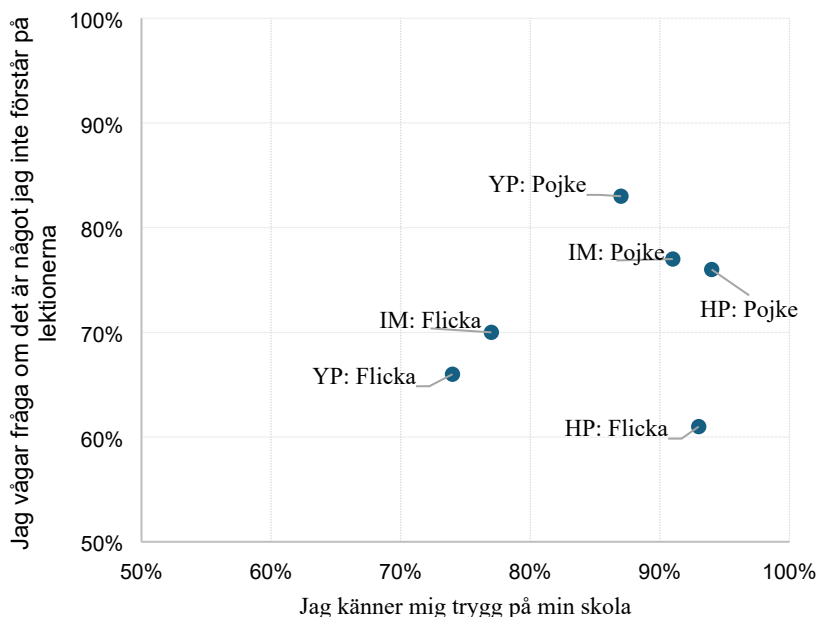
I diagram 14 nedan sätts svaren om att våga fråga på lektionerna i relation till hur eleverna svarar på den övergripande frågan om att känna sig trygg i skolan, baserat på 2023 års undersökning.

Flickor på yrkesprogram och introduktionsprogram återfinns längst till vänster i diagrammet: det är grupper som både upplever en relativt sett lägre grad av allmän trygghet i skolan, och ofta inte vågar fråga på lektionerna. Flickor på högskoleförberedande program finns längst nere till höger i bilden: de är i hög grad trygga i skolan, men vågar ofta inte fråga på lektionerna.

Pojkarna svarar över lag i högre utsträckning än flickorna att de vågar fråga på lektionerna. Pojkar på yrkesprogram svarar högst av

alla grupperna att de vågar fråga på lektionerna och pojkar på högskoleförberedande program svarar högst på att vara trygg i skolan.

Diagram 14. Hur elever svarar på "Jag vågar fråga om det är något jag inte förstår på lektionerna" i relation till "Jag känner mig trygg på min skola". År 2023. HP=Högskoleförberedande program, IM=Introduktionsprogram, YP=Yrkesprogram

Stor variation i trygghet mellan olika klasser inom samma skola och årskurs

Mycket av texten ovan har utgått från *skolan* som redovisningsnivå och utgångspunkt för analysen. Men elevernas skolvardag påverkas i stor utsträckning av den specifika klass eller grupp man går i. Skillnaden i elevernas trygghet mellan olika parallellklasser inom samma skola är ofta stor, vilket illustreras av bilderna nedan med grundskolans årskurs 5 och gymnasieskolans årskurs 3 som exempel. I diagram 15 ser man exempelvis att även i flera av de skolor som hade lägre trygghet än genomsnittligt i årskurs 5, fanns minst en klass i årskurs 5 där *samtliga* elever upplevde sig trygga.

Diagram 15.

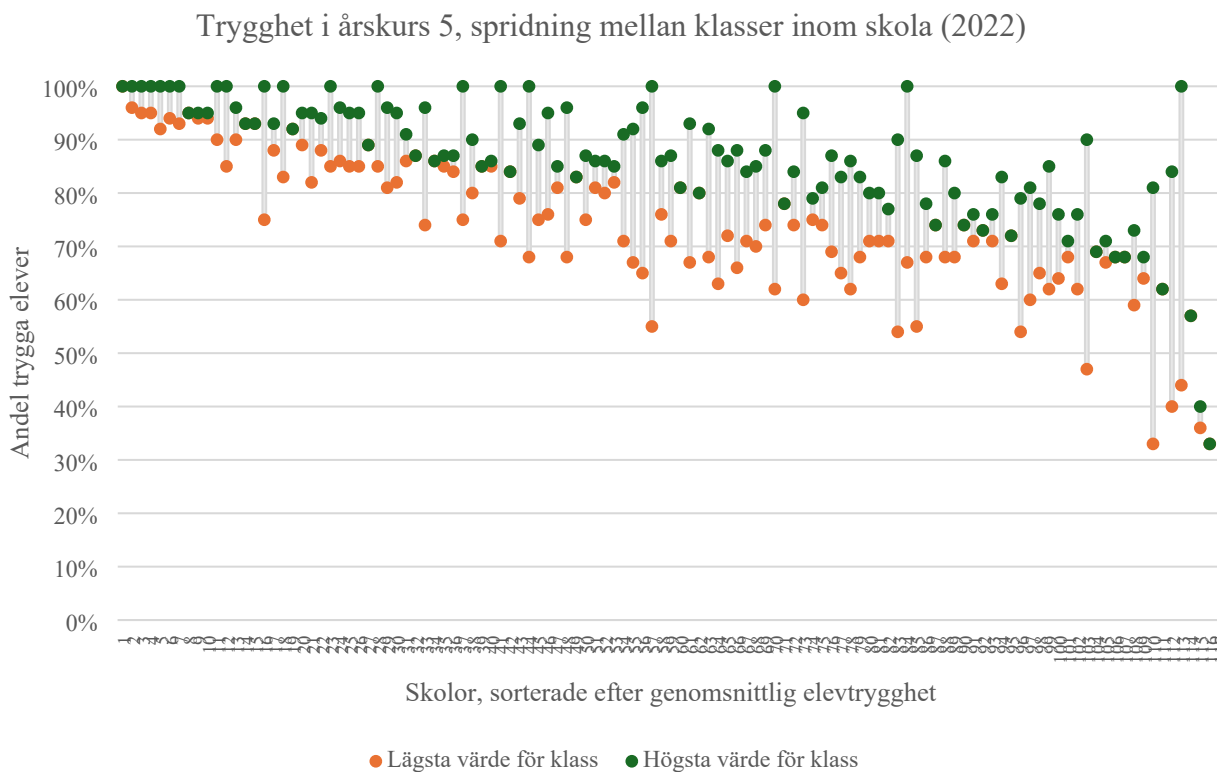
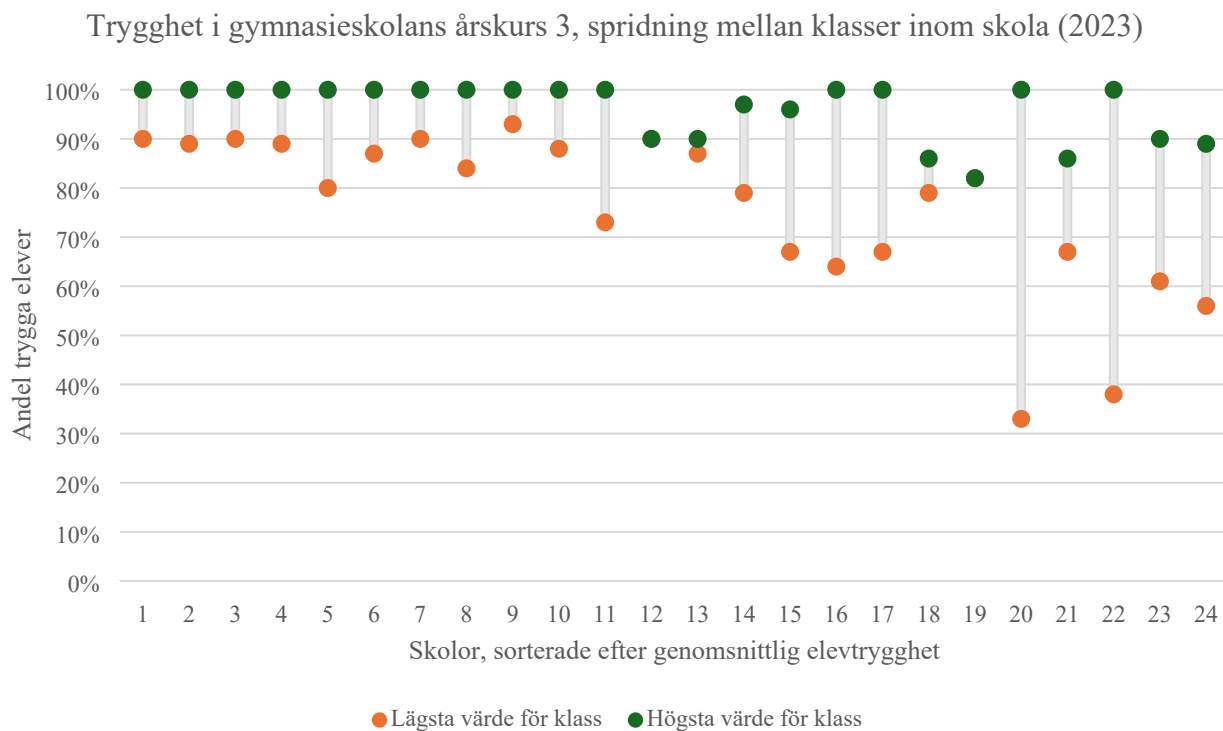

Diagram 16.

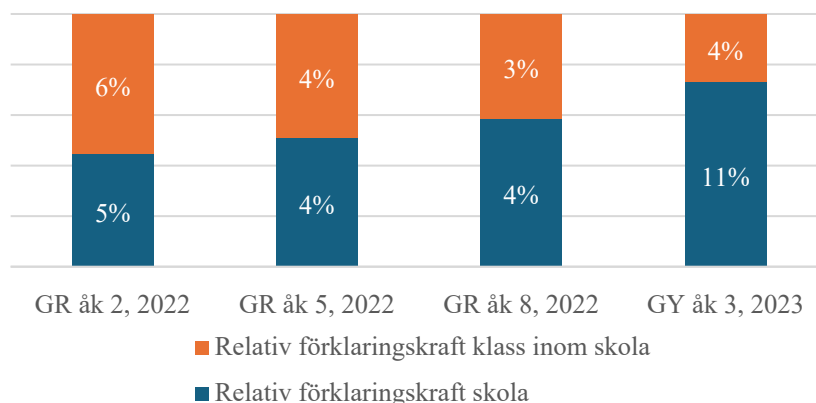
I vilken utsträckning är det då relevant att tala om att en viss skola har ett visst trygghetsresultat, i och med att eleverna går i olika klasser som sinsemellan kan ha mycket olika resultat? Ett sätt att besvara den frågan är via en så kallad hierarkisk linjär modell, där den enskilda elevens upplevda trygghet är den beroende variabeln, och skol- respektive klasstillhörigheten utgör de två förklarande variablerna. Resultatet av en sådan körning för olika elevgrupper visas i Diagram 17 nedan.

Bilden visar att både klass och skola ger ett bidrag när det gäller att förklara de enskilda elevernas upplevelse av trygghet. Det finns med andre ord en viss ”skoleffekt”: om tryggheten är låg i en viss klass i en viss skola är sannolikheten högre att den är det även i en parallellklass på samma skola, även om det är långt ifrån säkert.

Det kan också konstateras att kombinationen av skola och klass bara förklarar en liten del av variationen i enskilda elevers upplevda trygghet, mellan 7 % och 15 % beroende på grupp. Att enbart veta vilken klass och skola en elev går i säger alltså inte så mycket om den enskilda elevens upplevelse av trygghet. Majoriteten av elever är trots allt trygga i de allra flesta klasser. Det är bara i den lokala analysen i varje skola och klassrum som den upplevda otryggheten konkret kan fångas upp och åtgärder sättas in.

Diagram 17.

Upplevd trygghet: Relativ förklaringskraft för skola respektive klass inom skola i olika grupper av svarande

Studiero i Stockholms stads grundskolor

Studiero i grundskolan varierar med ålder

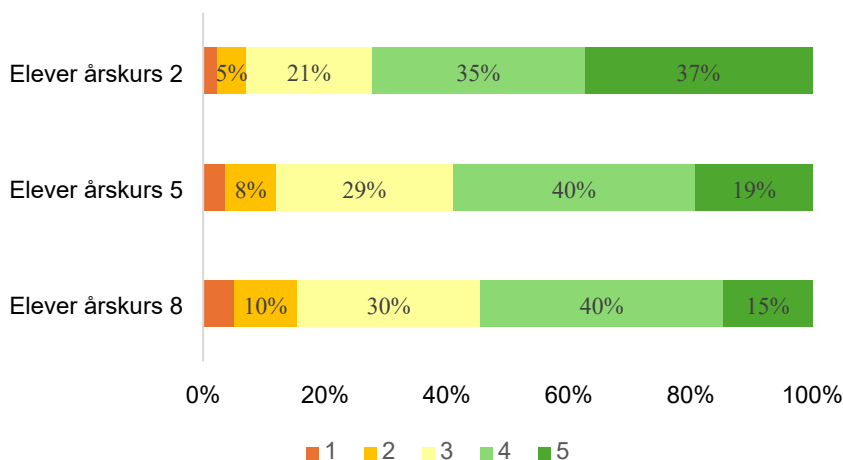
Hur eleverna svarar att arbeta i lugn och ro på lektionerna skiljer sig åt beroende på hur gamla eleverna är. De yngre eleverna svarar i högre utsträckning än de äldre att de kan arbeta i lugn och ro.

Det är ungefär 7 av 10 av eleverna i årskurs 2 som instämmer i att de kan arbeta i lugn och ro på lektionerna. För elever i årskurs 5 är andelen 6 av 10 och i årskurs 8 är det ungefär hälften av eleverna.

Mellan 20 till 30 procent av eleverna svarar mittenalternativet på frågan om att arbeta i lugn och ro, det vill säga att de varken instämmer eller inte instämmer.

Störst andel elever som inte instämmer (15 procent) finns bland elever i årskurs 8.

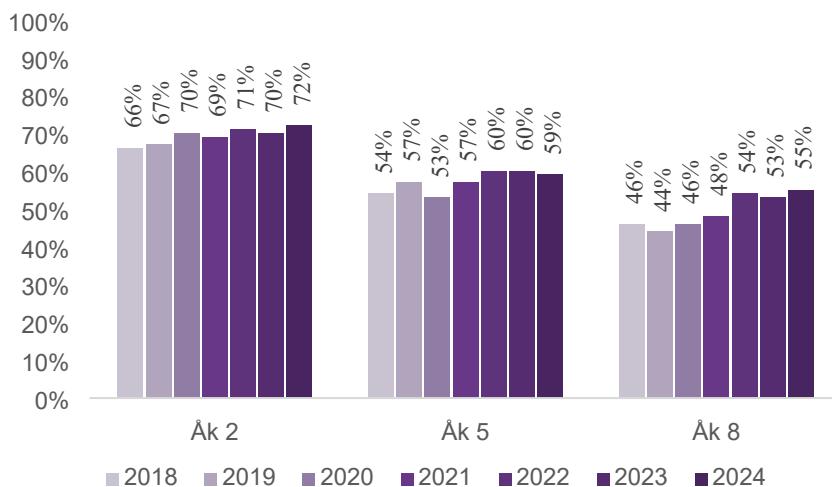
Diagram 18. I vilken utsträckning elever i grundskolan instämmer i "Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna." Andel elever. År 2024.

Ökad upplevelse av studiero i grundskolan de senaste åren

Andelen elever som instämmer i att de kan arbeta i lugn och ro på lektionerna är relativt konstant under de senaste tre åren, men har ökat sett till en längre tidsperiod, framför allt i årskurs 8. 2018 ansåg 46 % av eleverna i denna grupp att de hade studiero i skolan, definierat som "Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna. (Det vill säga, jag upplever att jag under lektionstid kan fokusera på mina uppgifter, både ensam och i grupp)". 2024 var motsvarande siffra 55 %. Även för årskurs 2 och 5 ses en ökning av den upplevda studieron under motsvarande period, se diagram 19 nedan.

Diagram 19. Andel elever i grundskolan instämmer i att de kan arbeta i lugn och ro på lektionerna. År 2018 - 2024.

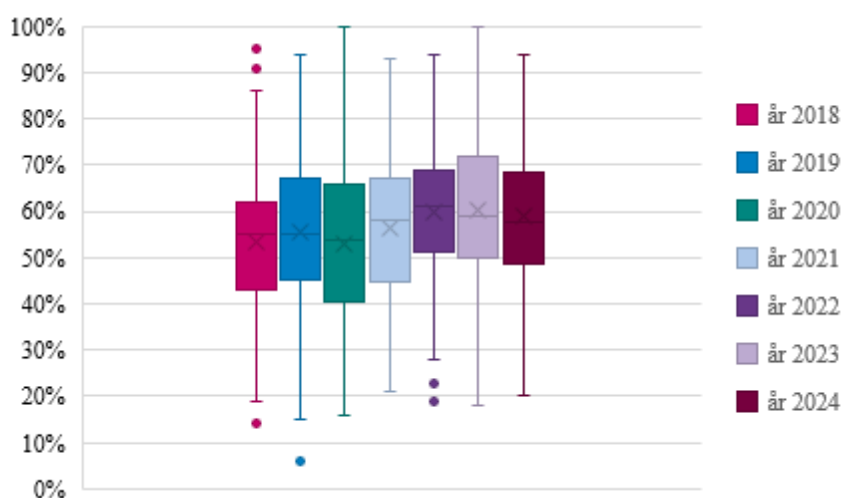

Stor spridning i upplevd studiero mellan skolor

Liksom vad gäller upplevelsen av trygghet så finns det stora skillnader mellan olika skolor avseende hur eleverna svarar att de kan arbeta i lugn och ro på lektionerna.

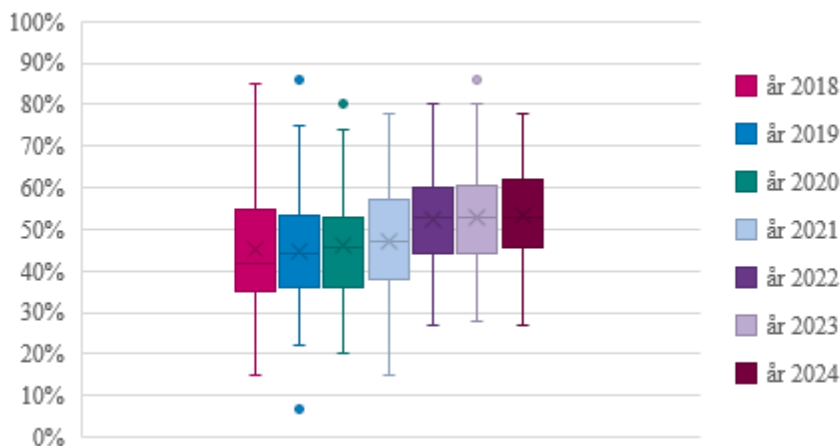
Bland elever i årskurs 5 är det på de flesta skolor mellan 50 och 70 procent av eleverna som svarar att de kan arbeta i lugn och ro. Men det finns en spridning från över 90 procent ner till 20 procent. Över tid kan en viss positiv trend anas, men spridningen är fortsatt mycket stor mellan olika skolor.

Diagram 20. Spridning mellan skolor över tid avseende andelen elever som instämmer i att de kan arbeta i lugn och ro. Elever i åk 5. År 2018 – 2024.

Bland elever i årskurs 8 är spridningen mellan skolor något mindre jämfört med årskurs 5, men varierar ändå från som lägst 3 av 10 som instämmer i att de kan arbeta i lugn och ro till som högst 8 av 10. För årskurs 8 kan också en positiv trend ses över tid.

Diagram 21. Spridning mellan skolor över tid avseende andelen elever som instämmer i att de kan arbeta i lugn och ro. Elever i åk 8. År 2018 – 2024.

Orsakerna till bristande studiero förblir desamma

Bland de elever som svarar att de inte kan arbeta i lugn och ro på lektionerna uppger de flesta att det beror på att de störs av andra elever i klassen. Den näst vanligaste anledningen till att inte kunna arbeta i lugn och ro är att eleverna uppger att de har svårt att koncentrera sig *även* när det är lugnt i klassen. Såsom frågan är formulerad³ är det naturligt att eleverna även inkluderar egna svårigheter att fokusera eller koncentrera sig i sina svar, och inte bara störande inslag i omgivningen. Detta är viktigt att tänka på när svaren tolkas.

I bilderna nedan visas de skäl som elever uppgav till bristande studiero 2020 respektive 2024, i årskurs 8 respektive årskurs 5. Observera att bara elever som svarat 1 eller 2, det vill säga lågt, på den inledande frågan om de kan arbeta i lugn och ro på lektionerna får denna efterföljande fråga.

Från diagrammen kan man se att den enda större skillnaden mellan svaren 2020 och 2024 är att andelen elever i årskurs 5 som anger att de ofta har svårt att koncentrera sig även när det är lugnt i klassen

³ ”Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna. (Det vill säga, jag upplever att jag under lektionstid kan fokusera på mina uppgifter, både ensam och i grupp)”.

ökat från 32 % 2020 till 41 % 2024, och därmed hamnat på samma nivå som för elever i årskurs 8.

Jämför man i stället svaren mellan årskurserna är de största skillnaderna att de äldre eleverna i årskurs 8 oftare uppger att de störs av elever som inte går i deras egen klass, och att läraren inte säger åt dem som stör.

Diagram 22.

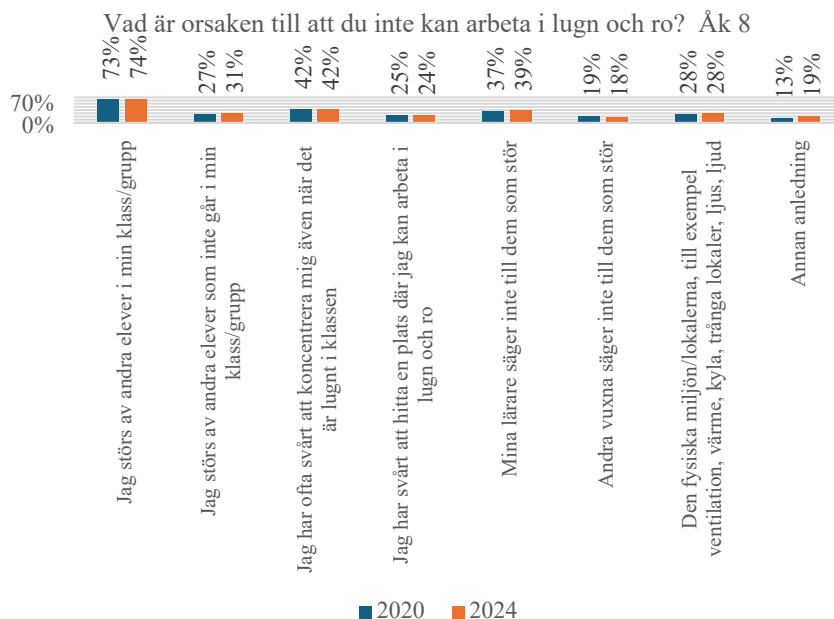
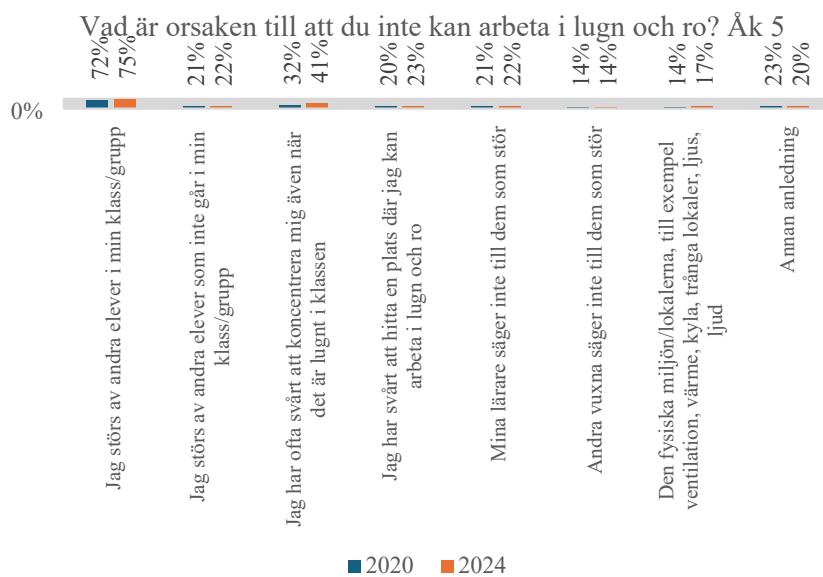

Diagram 23.

Slutsatser

Den genomförda analysen har visat en positiv utveckling av både trygghet och studiero över tid sett till stadens samlade resultat. Samtidigt ses stora skillnader mellan olika elevgrupper och olika skolor, som ibland håller i sig över tid. Resultaten är ett stöd för prioriteringar framåt i det arbete som utbildningsförvaltningen bedriver för att säkerställa trygghet och studiero för alla elever i staden, och som inledningsvis exemplifierats.

Det är även tydligt att den sorts övergripande analys som den här rapporten är ett exempel på behöver kompletteras av analys och åtgärder på lokal nivå. Det är bara i den lokala analysen i varje skola och klassrum som den upplevda otryggheten konkret kan fångas upp och åtgärder sättas in.

Utbildningsförvaltningen har här en viktig roll i att både stödja och följa upp skolornas arbete. De återkommande resultatdialogerna med skolorna och de trygghetsdialoger som numera genomförs med varje grundskola är en viktig del i att stödja skolornas arbete. Utbildningsförvaltningen stöttar även skolorna i metoder för att arbeta vidare utifrån resultaten i elevenkäterna för att nå en fördjupad förståelse, och med stöd i att utveckla processerna för sitt systematiska kvalitetsarbete.

Den försiktigt positiva utveckling av elevernas upplevelse av trygghet och studiero som ses över tid kan ses som ett kvitto på att det arbete som bedrivs på olika nivåer i staden ger resultat, men kräver uthållighet och saknar enkla lösningar.

För att fortsatt stärka arbetet och resultaten framåt anser utbildningsförvaltningen att det är viktigt att ett brett perspektiv på frågorna om trygghet och studiero genomsyrar hela styrkedjan. Samtidigt är det viktigt att trygghet och studiero inte i för hög grad betraktas som två sidor av samma mynt. Begreppen har beröringspunkter men är tydligt distinkta från varandra, vilket bör vara utgångspunkten i både analys och insatser.

Förslag till framtida rapportering

Sedan 2024 har utbildningsförvaltningen förutom att ta fram en årlig trygghetsrapport även i uppdrag av utbildningsnämnden att ta fram en årlig rapport avseende elevhälsoarbetet.

Utbildningsförvaltningen betraktar frågan om trygghet som en integrerad del av elevhälsoarbetet i bred bemärkelse, medan studiero har en tydligare relation till frågor om undervisningskvalitet och undervisningsutveckling.

Förvaltningen ser det därför som önskvärt att föra samman de nu separata uppdragen om årlig rapportering av trygghetsarbetet respektive elevhälsoarbetet till ett samlat uppdrag.

För att undvika sammanblandning av begrepp och möjliggöra en rapport med tydligt fokus bör studiero följas upp i det systematiska kvalitetsarbetet snarare än i den föreslagna samlade rapporten om trygghet- och elevhälsoarbete.